

Федчак Ігор Андрійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційного
та аналітичного забезпечення
діяльності правоохоронних органів
Львівського державного університету
внутрішніх справ

РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ЗНИЖЕННІ РІВНЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Огляд наукових досліджень про кримінальний аналіз як вид діяльності унаочнює зростаючий обсяг знань про зміст аналітичної діяльності та методи проведення кримінального аналізу, проте майже не здійснено досліджень, присвячених з'ясуванню зв'язку між кримінальним аналізом і зниженням рівня злочинності. Проте, недостатність досліджень про взаємозв'язок між кримінальним аналізом і зменшенням злочинності не є наслідком відсутності інтересу до цього питання. На запитання про те, чи кримінальний аналіз безпосередньо зумовлює зменшення злочинності дуже складно відповісти.

Кримінальний аналіз використовується для проведення аналізу стану криміногенної ситуації на окремій території діяльності правоохоронного органу, певній ділянці місцевості, або для аналізу конкретного кримінального провадження чи оперативно-розшукової справи. Така діяльність проводиться з метою інформаційно-аналітичної підтримки розкриття та розслідування злочинної діяльності (дослідження злочинної діяльності; виявлення співучасників, потерпілих; встановлення мотивів і мети; встановлення зв'язків між даними, аналіз діяльності організованої групи (злочинної організації) тощо [1, с. 61]. Також кримінальний аналіз здійснюється для ідентифікації та аналізу закономірностей і тенденцій злочинності, встановлення профілів злочину, підозрюваного та потерпілого, аналізу окремих видів злочинів, оцінки пріоритетів загроз, спричинених діяльністю організованих злочинних угруповань, та скоєних тяжких і особливо тяжких злочинів, аналізу й управління ризиками та для складання прогнозів, виявлення місць підвищеної концентрації кримінальної активності.

Як відомо, дані – це відомості криміногенного характеру та дотичні відомості, аналізуючи які аналітики із використанням спеціалізованого аналітичного програмного забезпечення формулюють аналітичні продукти. За змістом, аналітичні

продукти можуть поділятися на аналітичний звіт, досьє, профіль, аналітичний документ, аналітичне орієнтування [2, с. 437]. Такі аналітичні продукти передаються керівникам, які уповноважені приймати управлінські рішення про застосування сил і засобів (ресурсів), щоб більш ефективно вирішувати ідентифіковані проблеми. Нарешті, керівник (зазвичай оперативного підрозділу або органу досудового розслідування), відповідальний за реалізацію визначених завдань, вивчає аналітичні продукти, проводить ще один рівень аналізу і визначає тактику застосування сил та засобів для нейтралізації проблеми. Отже, незважаючи на те, що продукти кримінального аналізу можуть бути точними та високоякісними, успіх у обмеженні поширення злочинності залежить від обраної тактики дій конкретного керівника.

Таким чином, однозначно відповісти на запитання про те, чи протидіє поширенню злочинності підрозділ кримінального аналізу, неможливо. Так, проведення аналітичних досліджень є важливим і необхідним засобом для керівників саме як інструмент націлювання, оскільки аналітичне дослідження може виявити проблему на ранніх стадіях і сприяти у виборі заходів протидії та тактики їх застосування. Однак роль технологій, аналітичних програм, методів і технік проведення аналітичних досліджень кримінологічних даних і аналітиків у виборі заходів протидії проблемам та їх успішному впровадженні є надзвичайно обмеженою. Таким чином, не можна сказати, чи кримінальний аналіз запобігає, або вирішує різні проблеми злочинності, проте можна говорити лише про те, що це важливий, а в деяких випадках і необхідний компонент організації правоохоронної діяльності.

Аналітик має дані для встановлення «діагнозу» конкретної проблеми злочинності. Вибір відповіді, яка ґрунтується на аналізі, зазвичай проводиться не аналітиком, а оперативними співробітниками або слідчими. Що ще важливіше, реалізація реагування та забезпечення наявності необхідних ресурсів для реагування покладається на керівний склад правоохоронних органів (відповідальних за реагування, у більшості випадків також оперативного складу або слідчих).

Кінцевий продукт кримінального аналізу передається правоохоронному органу, в якому співробітники обирають відповідь, а потім здійснюють нагляд і забезпечують ресурси для реагування (тобто відбір і проведення заходів реагування). Нарешті, результатом реагування в ідеальній ситуації є

зменшення злочинності. Цей ефект, звичайно, потребує ретельного вивчення та строгих методів оцінки, щоб визначити, чи справді реакція поліції, а не інші чинники спричинили зниження злочинності. Таким чином, на питання про те, чи кримінальний аналіз зменшує злочинність, дуже складно відповісти в широкому масштабі чи навіть у більш зосередженому аналізі.

Відповіддю на запитання про те, чи запобігає або чи зменшує кримінальний аналіз стан злочинності, є однозначно ні! Правильним буде формулювати запитання, чи є кримінальний аналіз необхідним компонентом (тобто інструментом діагностики) у правоохоронній діяльності, і відповідь буде однозначно – так! Однак, недостатньо лише «залучити аналітика» або придбати програмне забезпечення. Першим кроком на шляху до позитивного впливу на стан злочинності є вибір однієї із моделей проактивної правоохоронної діяльності, яка найкраще відповідає проблемам громади, а далі слід залучити аналітика, тому що ефективна й дієва «діагностична» здатність є важливим і необхідним компонентом впливу «лікування» на злочинність. Залучення аналітика для того, щоб отримувати інформацію та статистичні дані для конкретного правоохоронного органу та громади без впровадження успішного підходу (моделі) до зменшення злочинності, – недостатньо.

Ключова рекомендація полягає в тому, щоб у дослідженнях ефективності правоохоронної діяльності дослідники приділяли пильнішу увагу саме специфічній ролі кримінального аналізу та аналітиків у реалізації тих чи інших моделей. Виділення кримінального аналізу в експериментальних і прикладних дослідженнях надасть дані науковцям, щоб зробити емпіричні узагальнення стосовно внеску кримінального аналізу в запобігання та протидію злочинності [3, с. 559–560].

Список використаних джерел

1. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навч. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 288 с.
2. Свиридок Н., Кардашевський Ю. Розділ 32. Аналітичні продукти. Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України: монографія / Користін О., Швець Д., Бутко Б., Денисенко Б. та ін., за заг. ред. Користіна О.Є. Київ: «ВАЙТ», 2024. С. 435-442. DOI: <https://doi.org/10.36486/978-966-2310-66-5-32>
3. Федчак І. А. Концептуальні основи та науково-практичні аспекти проактивних моделей правоохоронної діяльності : монографія. Львів : ЛьДУВС, 2024. 628 с.